

DM MAGAZIN

Jövőnkért,
gyermekünkértIrta: Erdei Lászlóné, a Magyar Nők
Országos Tanácsának elnöke

December különös hónap, nem olyan, mint a többi. S nemcsak azért, mert a számvetés hónapja. Különös varázsa is van. Talán mert olyan ünnepek ideje, melyek elsősorban családi körben melegítenek igazán, melyek meghittsége erőt, biztonságot ad. Könnyebb örömmel feltöltődve átlépni az új esztendőbe, vállalni az újabb hétköznapokat.

Ajándékokkal marasztaljuk az ünnep hangulatát, kedveseink arcán szeretnénk sokáig megőrizni az örömteli mosolyt, vidámságot. Csak rajtunk múlik, sikerül-e kiterjeszteni családunk, otthonunk nyugodt boldogságát a nem piros betűs napokra is; csak rajtunk múlik, sikerül-e tartóssá, másokra is kisugárzóvá tenni azt. Mert a feltételek — az alapok — adottak. Országunkban béke van. Könnyű kimondani, leírni ezt a szót, de nem könnyű kivívni, megtartani. Európában immár több mint 33 esztendeje béke van. Népünk mintegy felének nincs személyes tapasztalata a háborúról, és azt akarjuk, ne is legyen. A béke megvédelmezéséért ki-ki a saját, lehető legjobb munkájával teheti a legtöbbet. Országunkban — és a többi szocialista országban — nincsenek olyan erők, amelyeknek érdekében állna a háború, az emberi élet, az ember teremtette világ elpusztítása.

Az imperialista országokban viszont — jól tudjuk — még léteznek veszélyes, befolyásos erők, amelyek fenyegetik az egész emberiséget, mesterségesen szítják a fegyverkezés tüzeit. A közelmúltban Budapesten megtartott IX. magyar békekongresszus határozottan állást foglalt a következetes harc mellett az enyhülésért és a helsinki záróokmány valamennyi pontjának betartásáért. Hazánkat világszerre békeszerető, a békéért tettekre kész országgént ismerik — s erre büszkéek lehetünk. Elsősorban azért, mert aki szilárd hittel és kemény következetességgel békét akar, egyben jövőt épít. S nemcsak magának! E jövő örököse a ma felnövekvő ifjú nemzedék, gyermekeink, unokáink, akiket elhalmozunk szeretetünkkel és mindennel, amiben nekünk, szülőknek nem volt, nem lehetett részünk. Nyugodtan elmondhatjuk, ma már olyan körülmények között nevelkedhetnek, élhetnek gyermekeink, mint ebben az országban soha. Szocialista társadalmunk a folyamatosan emelkedő életszínvonalnak megfelelően, mind jobb feltételeket teremt a gyermekek számára. Talán nem kell külön hangsúlyozni, hiszen már oly természetes, hogy mindez társadalmi érdek. Fiaink, leányaink megfelelő gondozása, nevelése, személyiségük fejlesztése nem csupán a család feladata. Államunk a párt társadalompolitikájának alapján rendkívül sokoldalú anyagi és erkölcsi támogatással vállal részt ebből a feladatból. Elég csak megemlíteni, milyen nagy erőfeszítéseket teszünk azért, hogy megfelelő számú bölcsőde, óvoda, iskola, napközi otthon, kollégium álljon a gyermekek rendelkezésére. Több mint tíz esztendeje, hogy a fiatal anyák igénybe vehetik a gyermekgondozási segítyt. Természetesnek tekintett juttatás a terhesgondozás, az ingyenes egészségügyi ellátás, a családi pótlék, és még sorolhatnánk tovább.

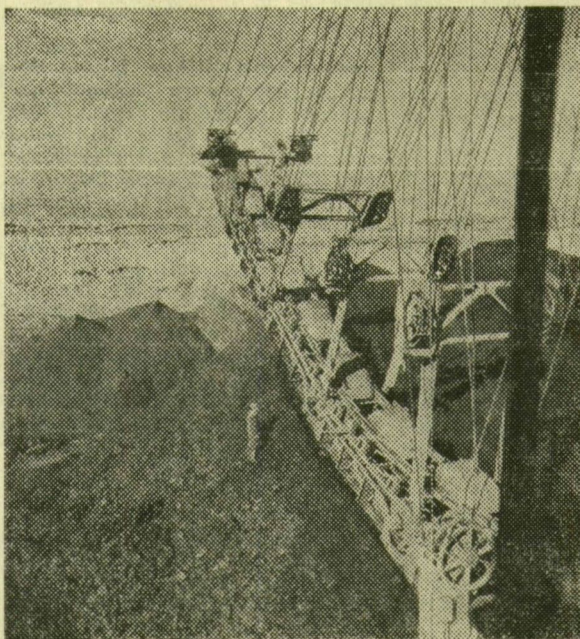
Hazánkban a gyermekek 96 százaléka családban nevelkedik, a többiek teljes mértékben az állam látja el. Ilyenkor, karácsony táján, különösen nagy gyengédséggel fordul feléjük a közvélemény. Felsorolni lehetetlen, hány szocialista brigád küldi el a nagy szeretettel készített ajándékokat, patronáló családok veszik magukhoz az ünnep napjain a szülöket elvesztett apróságokat. Az árva, a gondatlan szülőktől elhagyott gyermek számunkra rendkívüli eset. Figyelmeztető azonban, hogy szaporodik a válások száma, ebből fakadóan egyre több a csonka családban felnövő gyermekek száma. A gyermekeket egyedül nevelő szülőket gyermekszertető társadalmunk — éppen a kicsinyek érdekét szem előtt tartva — külön is támogatja.

Általánossá vált szemlélet ma már: a gyerek nélküli család nem teljes. Társadalmunk nem csupán szívalomokat biztat a gyermek, sőt, több gyermek vállalására. A párt nő- és népesedéspolitikai határozata, a különböző törvények, rendeletek — az ifjúsági, a családjogi, az egészségügyi, a közművelődési törvény — mind-mind a felnövekvő nemzedék érdekében születtek. A társadalmi keretek megteremtése azonban természetesen nem veszi le teljes mértékben a szülők válláról a gyermekevelés gondját. Nem is ez a cél. Sokkal inkább az, hogy olyan feltételeket teremtsünk, melyek mellett a szülők anyagiilag, erkölcsileg eleget tudnak tenni a nemes, az emberhez legméltóbb kötelességüknek.

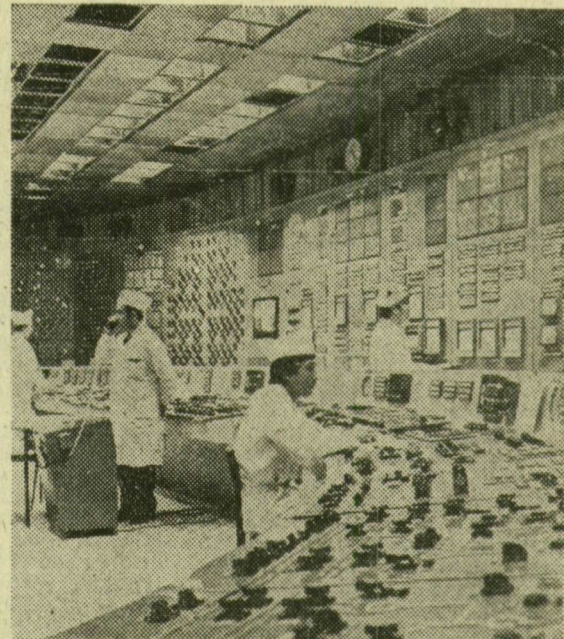
Mindennapjainkat áthatja az alkotni, teremteni vágyó szándék. Gyermekekben új embert adunk a holnap számára. Nevelni soha nem volt könnyű feladat, és valószínűleg nem is lesz az. Az örömek mellett minket, s a mindenkor szülőket kudarcok is érhetik, bánatunk is akad. Arról azonban soha nem feledkezhetünk meg — csak azért, mert a mi gyermekeink már szorgalmas munkánk eredményeként, jó körülmények között élnek —, hogy léteznek még olyan országok, ahol a gyermekek éheznek, elnyomásban, faji megkülönböztetésben, testi-lelki kínzásokban van részük. Az apartheid nemcsak a felnőtteket érinti Dél-Afrikában, a fasiszta rezsimnek nem kíméli a haladó gondolkodású emberek gyermekeit sem, a munkanélküliség, a létbizonytalanság őket is sújtja. Sőt, talán őket — védteleneket — még inkább. A mi gyermekeinknek mindezt szívesre nem kell átélniük. De érteni, tudniuk igen! S az, hogy mindezek megszüntetéséért küzdeni tudó felnőttekké váljanak, a mi dolgunk.

A gyermekeknek — egészséges fejlődésük érdekében — a világon mindenütt különleges gondoskodásra és megkülönböztetett figyelemre van szükségük — állapította meg az ENSZ 1959-ben, a gyermekek jogairól szóló deklarációjában. E nyilatkozat elfogadásának 20. évfordulóját, az 1979-es esztendőt az ENSZ a gyermekek nemzetközi évének nyilvánította, azzal a céllal, hogy felhívja a világ közvéleményének, a kormányoknak a figyelmét a gyermekek helyzetére, jogainak védelmére, azok teljes érvényre juttatására. Hazánk, híven a szocializmus eszméihez, társadalmi rendünk humanizmusához, magáévá tette az ENSZ felhívását. Megalakult a Nemzetközi Gyermekek Nemzeti Bizottsága, mely programjában célul tűzte ki: szocialista hazánkban tovább gazdagítsuk az okos gyermekszertetőt, ápoljuk a szocialista családsegélyt, javítsuk a gyermekek testi-lelki és szellemi nevelésének, egészségügyi ellátásának feltételeit, erősítsük gyermekeink érdekében a társadalmi összefogást. Munkálkodjunk továbbra is közösen azon, hogy gyermekeink képességgel még teljesebben bontakozhassanak ki, hogy egyéni vágyaiknak, valódi képességeiknek, a társadalom igényeinek megfelelően választhassák meg életpályájukat. Neveljük őket alkotó munkára, a munka szeretetére, neveljük őket olyan felnőttekké, akik lelkiismeretesen dolgoznak és harcolnak a szocializmusért, a haladásért, olyan közösségi emberré, akik vállalják nemzetük, hazájuk sorsát és gondját. Így vezethetjük őket a teljesebb emberi élet útjára. Ez az egész társadalom, minden szülő érdeke, kötelessége. Tudatában vagyunk annak, hogy sokat kell még tennünk, mind a szülői felelősség erősítése, mind a fiatalok családi életre nevelése érdekében.

A Magyar Nők Országos Tanácsa magáévá tette a gyermekek nemzetközi jogait, a Nemzeti Bizottsággal és a Nemzetközi Demokratikus Nőszövetséggel aktívan együttműködve dolgozik a célok, a programok megvalósításáért, annak a meggyőződésnek az alapján, hogy ez a tevékenység is hozzájárul az egész világon a gyermekek sorsának javulásához, ahhoz, hogy Földünkön mindenütt nyugodt, békés, boldog ünnepek és hétköznapok legyenek.

A Gagarin Hőerőművet ellátó visontai külfejtéses lignitbánya egy részlete

A leningrádi atomerőmű központi irányítóterme

Lesz-e holnap
energiánk?

Szónoki kérdésként hangzik, ám a válasz megalapozottságától milliók sorsa függ. Az 1977-ben tartott X. Energia Világkonferencia — Isztambul volt a helyszíne — meglehetősen zord képet festett az energiaforrások hasznosításának jövőjéről, hacsak... Hacsak nem sikerül ésszerűbb korlátok közé terelni mindazt, amire összefoglalóan azt mondják, energiakérdés. S erre, tervgazdálkodásuk szilárd keretein belül, a szocialista országoknak igazán jók a lehetőségei.

Gazdag hírcsokor tanúskodik naponta arról, a világ minden táján keresik — egyre nagyobb tudományos apparátussal és anyagi ráfordításokkal — az új energiaforrásokat, a célszerűbb energiafelhasználást lehetővé tevő megoldásokat. Hír: a következő másfél évtizedben a KGST-országokban száznál több — különböző kapacitású — atomerőművi áramtermelő blokkot, blokkcsoportot helyeznek üzembe. Hír: egymillió méter kutató-feltáró fúrást végeznek szénhidrogének után hazánkban az ötödik ötéves tervben. Hír: a Egyesült Államok legnagyobb energiacégeinek egyike, az United Gas több mint 13 millió dollárt költ azokra a biztató eredményű kutatásokra, amelyek célja vízi-jácint-telepek termelte metángáz hasznosítása. Szélmotorok, nap-elemek, ár-apály erőmű.

Találomra és önkényesen választott példáink érzékeltetik: az energia világában az emberiség fejlődésének, létezésének kulcskérdése, hiszen hiájával egyik pererről a másikra megbénulna az élet. A teendő súlya magyarázza: hatalmas összegeket adnak mindenütt az állami költségvetésekből az energiaiparnak kutatásokra, fejlesztésekre.

Nagy étvágyal ül minden fogyasztó ahhoz az asztalhoz, amelyre menüként a különféle energiahordozókat, energiákat tárlják. Tavaly 4650 új traktor került a mezőgazdasági üzemekbe; másfél évtized alatt megháromszorozódott az egy ipartelepre jutó hajtóerő; a benzín felhasználása egy évtized alatt — 1971 és 1980 között — megháromszorozódott, azaz 800 ezer tonnáról 2,5 millió tonnára nő. Gépeink, eszközeink hajtóanyagot kívánnak, s mert eddig nem volt különösebb fennakadás abban — szemben a más országoknál tapasztalhatóakkal — hogy meg is kaphadják ezt az egyre többet, nem csináltunk nagy gondot abból, mi, miként lesz holnap, holnapután.

Pontosan az energiaellátás jeleiből következően azonban, ha valahol, akkor itt kell hosszú időre, s előrelátóan tervezni. Egy-egy jelentősebb energiaellátási beruházás kivitelezésének munkái hat-nyolc esztendőre terjednek. S a költségek! A 750 kiösvoltos távvezeték, mely az ukrán Vinnyicát és Albertirsa köti össze — pontosabban újabb, s egyben legerősebb szal-

lal a szocialista országok energiarendszerét —, csak a magyar területen levő szakaszának építése 4,6 milliárd forintba kerül. Az ország legnagyobb kőolaj-finomítójának bővítése — évi 5,5 millió tonnás feldolgozó kapacitással — 6,6 milliárd forintot emésztett fel. S ez csak a lista eleje. Hosszú távú futás zajlik itt fejlesztés és igények között, s utóbbiakkal a lépéstartás mind nagyobb kiadásokat követel.

Fő irányt jelölő meghatározás az, amit az MSZMP XI. kongresszusán elfogadott programnyilatkozatban így olvashatunk: „Az ország energiatermelésében jelentős szerepe lesz az atomerőműveknek. A hazai szén- és lignitbázison új nagy kapacitású erőműveket létesítünk.” Óriások az energiaellátásban: távlati prognózisok szerint az ezredfordulón az erőművek termelésének felét atomerőművek szolgáltatják a világon. Hazai előrejelzések szerint négy-ötezer megavatt — öt-hat Gagarin Hőerőmű! — atomerőművi kapacitás épülhet meg 1990-ig. S lássunk most törpéket. Egy évben 60 ezer tonna fűtőolaj megtakarítását teszi lehetővé, ha egy százalékkal csökken az erőművekben a villamos áram előállításához felhasznált tüzelőanyag; a lakosság zavartalan ellátása megköveteli, hogy tízezer kilométer hosszúságú közép- és kisfeszültségű elosztóhálózat rekonstrukcióját hajtsák végre egyetlen középtávú tervidőszakban.

Tények, adatok, tervek végeérhetetlen sorban; nincs megállás, ahogy a cselekvésben sem lehet, mert abban a pillanatban aritmias zavarok mutatkoznak a termelőágazatokban, a lakossági energiafelhasználásban. Itt jelentősége van minden apró mozzanatnak, lépésnek vagy megtorpanásnak. A nyolcvanas évek elején már a lakások háromnegyedében égetnek majd — vezetékes vagy palackos — gázt; gázüzemekről, palackozókról éppúgy idejében kell gondoskodnunk a cél elérése

érdekében, mint a megfelelő szállítójárművekről, cseretelepekről. Csipetnyi abból, amit az energiaellátás feltételrendszerének neveznek a szakemberek. S ha tesszük, ha nem, ezeknek a feltételeknek a megteremtésére a népgazdaságnak egyre nagyobb összegeket kell kiadnia; az energetikai beruházások aránya fokozatosan növekszik az összes ipari befektetésen belül. S ennek ellenére, pontosabban, ezzel párhuzamosan növekszik az import jelentősége is; energiaigényeinknek több mint a felét ezen az úton elégítjük ki, döntő mértékben szovjet forrásokból.

Manapság ritkaságnak számít az energiaellátás olyan zavartalanlansága, melyet hazánkban élvezhetünk. Am ennek tudatában sem feledhetjük, hogy némely tekintetben eléggé hátul állunk a sorban. A Német Demokratikus Köztársaságban például kétszer akkora az egy fizikai foglalkoztatottra számított villamosenergia-felhasználás az iparban, mint nálunk — ami a termelési szerkezetnek éppúgy következménye, mint a gépesítettség színvonalának —, s hogy az egy lakosra vetített villamosenergia-fogyasztásnak azt a mennyiségét, amit Csehszlovákia 1970-ben mutathatott fel, mi 1980-tan érjük el.

Vannak tehát adósságaink — mert a hatékonyabb termelőmunka elválaszthatatlan az energiafelhasználás emelkedésétől —, de igyekeztünk csak akkor célszerű, ha ésszerű korlátok között zajlik. Minden tekintetben megfelelő fedezetet kell teremtenünk a növekvő energiaigények kielégítéséhez, exportálható árukban, beépíthető eszközökben, infrastruktúrában. Ezért kellemes és kellemetlen lépések együtt járnak; például háromszorosára bővítik a kőolajipar tárolóereit, hogy zavartalanul kiegyenlíthetőek legyenek az értékesítésben a szezonális ingadozások, de ugyanakkor rendelkezések szabályozzák az évente forgalomba hozható olajkályhák mennyiségét. A többségi érdeknek itt igazán elsőbbsége van a kisebbségi érdekek szemben, ezért kapcsolódik a haladás és korlátozás szorosan egymáshoz. Ezért, azért tehát, hogy ne egyszerűen csak legyen, hanem az indokolt mennyiségben, összetételben, helyen legyen holnap energiánk.

MÉSZÁROS OTTÓ

Polner Zoltán

A történelem tigrise

Az iszony végrendeletei: szétépett arcok. En csak a hullamerev egerek emlékszem. Lapul a történelem tigrise az éjben.

Ki emlékszik a végrendeletekre? Honnan ez a sikoly szél, ez a Koponyák-hegye honnan? A történelem tigrise vár a bozótban.

Véres állati üvöltés reszket a kövekben. Füstölög sárga: Lidice, Dachau, Auschwitz. A történelem tigrise puhán lopakszik.

Ki ne emlékezne a szétépett arcokra: gázkamrákban a világot szívunkra hagyták és látták a történelem fenevadját.